

XVIII. Työväenasiain lautakunta.

Työväenasiain lautakunnan kertomus vuodelta 1911 oli seuraavansisältöinen:

Helsingin kaupunginvaltuuston työväenasiain lautakuntaan kuuluivat vuonna 1911 seuraavat henkilöt, nimittäin lakitieteentoh-
tori Leo Ehrnrooth, puheenjohtaja, aktuaari Oskar Groundstroem, varapuheenjohtaja, professori C. E. Holmberg, professori Uno Lindelöf, pastori Emil Murén, puutarhurimestari V. F. Sagulin ja johtaja E. W. Walldén. Varajäseninä olivat kirjaltaja Fr. Ahlroos, prokuristi C. F. Fagerholm, toimistonjohtaja A. H. Karvonen, valtioneuvos Edv. Krogius, johtaja W. A. Lavonius, insinööri Jon. Reuter ja filosofianmaisteri G. R. Snellman. Lautakunnan sihteerinä on edelleenkin toiminut lakitieteenkandidaatti Einar Böök.

Lautakunnan
kokoonpano.

Sen johdosta että lautakunnan monivuotinen jäsen ja puheenjohtaja kunnallisneuvos V. von Wright 1910 vuoden päättyessä oli eronnut näistä toimista ja lautakunta siten oli menettänyt jäsenen, joka oli etevällä tavalla ottanut osaa lautakunnassa tehtyihin tärkeisiin kunnallispoliittisiin alotteisiin, merkittiin lautakunnan ensimmäisessä tämänvuotisessa istunnossa tammikuun 28 päivänä pöytäkirjaan lautakunnan tunnustus mainitusta kunnallisneuvos von Wrightin toiminnasta sekä ne kaipauksen tunteet, joita hänen eroamisensa oli herättänyt lautakunnan jäsenissä.

Lautakunta on kertomusvuoden varrella käsitellyt seuraavat huomattavammat asiat ja niistä joko antanut vaaditut lausunnot tahi tehnyt kaupunginvaltuustolle esityksen, milloin syytä on ollut.

Edelliseltä vuodelta oli lautakunnassa vireillä sihteerin nostama kysymys erityisen kunnallisen lautakunnan asettamisesta asuntokysymyksiä varten, jota asiaa koskeva lautakunnan ja terveydenhoitolautakunnan yhteisesti asettaman kolmimiehisen komitean laatima ehdotus oli pantu pöydälle joulukuun 16 p:nä 1910 pidetyssä istunnossa. Asia lähetettiin tammikuun 28 p:nä edellä mainittuun komiteaan, jonka tuli tarkemmin valmistella kysymystä kunnallisen

Ehdotus asuntolautakunnan asettamisesta.

asuntotoimiston perustamisesta. Lopullinen ehdotus esiteltiin lautakunnan istunnossa toukokuun 22 p:nä, jolloin lautakunta päätti ehdotuksen lähettää kaupunginvaltuustolle sellaisen puoltosanan ja lausunnon kera kuin lautakunnan samana päivänä laatimasta kirjelmästä tarkemmin näkyy ¹⁾). Valtuusto lähetti sitten asian terveydenhoitolautakuntaan, joka sitä ja erittäinkin vakinaisen asunontarkastuksen järjestämistä koskevaa puolta tarkastamaan asetti valiokunnan, johon työväenasiain lautakuntaa kehoitettiin valitsemaan kaksi jäsentä. Lautakunnan toimenannosta ottivat maisteri Snellman ja lautakunnan sihteeri osaa mainitun komitean keskusteluihin, ja komitea antoi mietintönsä ja ehdotuksensa terveydenhoitolautakunnalle vuoden lopulla.

Työväenopisto.

Istunnossaan joulukuun 16 p:nä 1910 oli lautakunta silloin eroavan puheenjohtajansa, kunnallisneuvos V. von Wrightin ehdotuksesta päättänyt uudestaan valmisteltavaksi ottaa lautakunnan useasti ennen turhaan tekemän ehdotuksen työväenopiston perustamisesta Helsingin kaupunkiin. Asia oli aluksi käsiteltävänä maaliskuun 30 ja huhtikuun 11 p:nä pidetyissä istunnoissa, jolloin käsittelyn pohjaksi pantiin se ehdotus, minkä lautakunta oli kaupunginvaltuustolle lähettänyt kirjelmässään n:o 9 huhtikuun 25 p:ltä 1907 ²⁾). Jälkimmäisessä istunnossa annettiin lautakunnan sihteerin toimeksi laatia selostus maamme kunnallisista työväenopistoista ja niiden järjestämisestä. Tämä selostus, laajennettuna esitykseksi työväenopetuksesta Suomessa, sen ohjelmasta ja järjestämisestä jaettiin lautakunnan jäsenille ja esiteltiin lautakunnan istunnossa marraskuun 15 p:nä (*Työväenopetus Suomessa, sen ohjelma ja järjestäminen*, eripainos Valvojan 11 ja 12 n:osta 1911). Mainitussa istunnossa sihteeri sai toimekseen siinä tapahtuneen keskustelun ja tehtyjen periaatteellisten päätösten pohjalla laatia ehdotuksen säännöiksi aiotulle työväenopistolle kunnallisena laitoksena. Tämä ehdotus oli käsiteltävänä lautakunnan istunnossa joulukuun 6 p:nä, jolloin se vähäisin muutoksin hyväksyttiin ensimmäisessä käsittelyssä, minkä ohella lautakunta päätti asian toiseen käsittelyyn asiantuntijoina kutsua kuultaviksi nykyisten ylempäin työväenkurssien johtokuntain esimiehet ja johtajat. Asiaa ei ehditty enempää valmistella ennen vuoden umpeen menemistä.

Työväenkurssit.

Ylempäin työväenkurssien johtokuntain laatimat ehdotukset 1912 vuoden menosäännöksi tarkasti lautakunta istunnossaan syyskuun 27 p:nä ja lähetti ne puoltosanansa kera rahatoimikamariin. Lautakunta sai mielihyväkseen nähdä, että puheenalaisten kurssien

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 28 vuodelta 1911. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 15 vuodelta 1907.

määrärahat tällä kertaa jo otettiin kamarin laatimaan kaupungin 1912 vuoden menosääntöehdotukseen sekä sittemmin kaupunginvaltuuston vahvistamaan rahasääntöön, ollen määräraha suomenkielisiä kurseja varten 15,000 ja ruotsinkielisiä varten 10,000 markkaa.

Kirjelmässä maaliskuun 10 p:ltä 1910 oli lautakunta kaupunginvaltuustolle esittänyt, että valtuusto päättäisi hetimiten ottaa valmisteltavaksi kysymyksen vähävaraisille annettavan kunnallisen oikeusavun yhdenmukaisesta järjestämisestä. Tämän johdosta oli valtuusto maaliskuun 15 p:nä s. v. asiaa käsittelemään asettanut valiokunnan, joka vuoden lopulla antoi mietintönsä ja ehdotuksensa, mikä sittemmin rahatoimikamarin asiasta antaman lausunnon kera kaupunginvaltuuston tammikuun 31 p:nä 1911 tekemän päätöksen johdosta lähetettiin lautakuntaan lausunnon saamista varten. Asiaa käsiteltiin lautakunnan istunnoissa helmikuun 9 ja 14 p:nä, jona viimeksi mainittuna päivänä lautakunnan lausunto päivättiin¹⁾. Seuraavan maaliskuun 7 p:nä kaupunginvaltuusto pääasiassa hyväksyi edellä mainitun valiokunnan mietinnön ja päätti siis kaupunkiin perustaa kunnallisen oikeusaputoimiston vähävaraisia varten. Toimisto olisi erityisen oikeusapulautakunnan silmälläpidon alaisena ja sitä hoitaisivat oikeusavustaja, oikeusavustajan apulainen ja työväenasiain lautakunnan sihteeri, johon nähden lautakunnan käskettiin laatia ja valtuustolle antaa ehdotus valtuuston päätöksestä johtuvaksi sihteerin johtosäännön muutokseksi ja täydennykseksi. Mainitun tehtävän täyttääkseen lautakunta maaliskuun 30 p:nä päivätyssä kirjelmässään ilmoitti, ettei lautakunta ollut havainnut päätöksen vaativan tekemään vastamainittuun johtosääntöön muuta muutosta kuin lisäyksen sen 4 kohtaan, jotta kävisi selville, että sihteerin asiana olevat oikeusaputoimitukset tästä lähtien suoritetaan kunnan yleisessä oikeusaputoimistossa. Lautakunnan ehdottaman lisäyksen kaupunginvaltuusto vahvisti toukokuun 9 p:nä. Kun iltavastaanottoja uudessa oikeusaputoimistossa aluksi olisi kahtena iltana viikossa, tiistaisin ja perjantaisin, määrättiin lautakunnan istunnossa toukokuun 22 p:nä, että sihteerin vastaanotot, joita viime vuosina oli ollut kolmena iltana viikossa, nimittäin maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin, vastedes rajoitettaisiin kahteen viikonpäivään, tiistaihin ja perjantaihin. Samana päivänä lautakunta päätti kaupunginvaltuustolta anoa 100 markan suuruisia viransijaisuusmäärärahaa kuukauden kesäloman hankkimiseksi sihteerille useinmainitusta oikeusavustuksesta, jommoinen etu oli myönnetty oikeusavustajillekin. Tähän anomukseen valtuusto kesäkuun 13 p:nä

Kunnallinen
oikeusapu.

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 6 vuodelta 1911.

myöntyi, ja sittemmin heinäkuun aikana hoiti sihteerin virkatehtäviä lakitieteenkandidaatti Heikki Borenius.

Sihteerin toiminnasta lainopillisten neuvojen antajana, alkuvuodesta itsenäisesti ja sittemmin oikeusaputoimistossa, on tietoja sihteerin antamassa erillisessä kertomuksessa.

Työttömyys.

Niinkuin viime vuosikertomuksesta käy selville, oli lautakunta jo aikaisemmin kiinnittänyt huomiotaan työttömyyskysymykseen. Kertomusvuonna tähän kuuluvain asiain käsittely kuitenkin syrjäytyi, sen johdosta että oli valmisteltavana kaksi suurta kysymystä, nimittäin asuntolautakunnan asettaminen ja työväenopiston perustaminen. Sen ohella näytti olevan syytä odottaa hallituksen asettaman työttömyyskomitean mietintöä ja ehdotuksia, jotka ilmestyivätkin painosta kesän kuluessa. Lähetepäätöksessä lokakuun 22 p:ltä maistraatti sittemmin käski lautakunnan yksissä neuvoin vaivahoitohallituksen kanssa antaa lausunnon mainitusta mietinnöstä, ja päätti lautakunta kehottaa hallitusta valitsemaan vaaditun lausunnon ehdotusta laatimaan kaksi jäsentä yhteiseen komiteaan, jonka jäseniksi lautakunta puolestaan valitsi herrat G. R. Snellmanin ja W. A. Lavoniuksen sekä sihteerinsä, ja oli ehdotus tarkastettava vaivahoitohallituksen ja lautakunnan yhteisessä kokouksessa. Komitean jäseniksi vaivahoitohallitus valitsi laamanni T. J. Boismanin ja luutnantti Gustaf Poppiuksen. Komitea, jonka töihin herra Lavoniuksella ei ollut tilaisuutta ottaa osaa, kokoontui moniaita kertoja ja sen lausuntoehdotus oli valmiina vuoden vaihteessa. Lausunto voitiin kuitenkin hallituksen ja lautakunnan yhteisessä kokouksessa esitellä vasta seuraavan vuoden alussa.

Samalla kun kaupunginvaltuusto oli maaliskuun 7 p:nä nähnyt hyväksi evätä työttömäin komitean puolesta valtuustolle tehdyn anomuksen 260 markan suuruisen vuokra-avun myöntämisestä komitean vuokraamaa kansliahuoneistoa varten, oli valtuusto lautakunnan periaatteellisesti tutkittavaksi antanut kysymyksen, olisiko mainitulle komitealle vastedes varattava tarpeellinen kansliahuoneisto jostakin kaupungin omistamasta talosta. Lautakunta päätti saman kuukauden 30 p:nä hankkia lausunnon asiasta kunnan työväälitystoimiston johtokunnalta. Tämä lausunto saapui huhtikuun 10 p:nä päivätyssä kirjelmässä ja esiteltiin lautakunnassa jo seuraavana päivänä. Lautakunta kuitenkin katsoi puheenalaisen asian olevan likeisimmässä yhteydessä työttömyyden seurausten ehkäisemistä koskevan kysymyksen kanssa kokonaisuudessaan ja pani sentähden asian pöydälle enemmän selvityksen hankkimista varten. Kun työttömäin asettama avustuskomitea syksyllä sai huoneiston neljännen piirin poliisikonttorin talosta ja huoneistokysymys siten oli

seuraavaksi talveksi ratkaistu, ei asiaa vielä ennen kertomusvuoden umpeen menemistä otettu lopullisesti valmisteltavaksi.

Uusi laajankantoinen kysymys otettiin lautakunnan ohjelmaan joulukuun 6 p:nä pidetyssä istunnossa, jolloin lautakunnan sihteeri esittämässään promemoriassa ehdotti, että lautakunta tekisi kaupunginvaltuustolle esityksen komitean asettamisesta, joka tutkisi Helsingin ravintoaineiden hinta- ja menekkioloja sekä siten saadun selvityksen nojalla ehdottaisi tässä kohden aikaansaataavissa olevia parannuksia. Puheenalaisen esityksen tarkempaa perustelemista varten jätettiin asia odottamaan teollisuushallituksen työtilastollisessa osastossa tekeillä olevaa tilastollista selvitystä viime vuosina vallinneista elintarpeitten hinnoista.

Lautakunnan annettua asianaan olevat lausunnot anniskelu-osakeyhtiön edellisen vuoden voittovaroista myönnettäviä määrärahoja koskevista anomuksista myönsi kaupunginvaltuusto lautakunnan puoltosanon johdosta toukokuun 30 p:nä määrärahoja Valkonauhayhdistykselle sen suojelutoimintaa varten, Helsingin raittiusyhdistysten keskustoimikunnalle, Martta-yhdistyksen Helsinginosastolle, tehtaalaisnaisten kodille, Suomen naisyhdistykselle sen työläisnaisten kesäsiirtolaa varten ja Helsingin palvelijataryhdistykselle.

Kaupunginvaltuuston helmikuun 21 p:nä myöntämällä luvalla liittyi lautakunta vuoden varrella jäseneksi yhteiskunnalliseen keskusliittoon ja kansainväliseen työttömyyden vastustamisliittoon (Association internationale pour la lutte contre le chômage).

Kertomusvuoden kuluessa oli lautakunnalla 10 istuntoa; vuonna 1910 oli niitä 11 ja vuonna 1909 taas 7. Lähetettyjä kirjeitä oli 33 (30 vuonna 1910, 38 vuonna 1909).

Työväenasiain lautakunnan sihteerin toiminnastaan vuonna 1911 lautakunnalle antama kertomus oli seuraavansisältöinen:

Kun sihteerin toiminta lautakunnassa esillä olleiden asiain valmistelussa ja käsittelyssä käy selville lautakunnan vuosikertomuksesta, mainitaan tässä ainoastaan sihteerin toiminta vähävaraisien oikeusavustajana.

Kunnallisen oikeusavustuksen uudestijärjestämisestä on johdunut, että tietojen muistoon merkitsemistä neuvonetsijäin säädystä ja ammatista sekä tiedustelujen laadusta ei ole vuoden umpeen toimitettu yhtäläisiä periaatteita noudattaen, joten ei ole voitu laatia yhtenäistä tilastoa. Vuoden alkukuukausina tehtiin muistoonpanot saman kaavion mukaan kuin ennen, mutta siitä lähtien kun neuvonetsijöitä ruvettiin vastaanottamaan vastaperustetussa oikeusapu-

Elintarve-
kysymys.

Anniskelu-
varoista myönne-
tyt määrärahat.

Erinäisiä
tietoja.

Kunnallisen
oikeusavustuk-
sen antoa kos-
keva tilasto.

toimistossa, merkittiin tiedot muistoon pääasiallisesti vain siinä ylimalkaisessa muodossa, jota oikeusavustajat käyttivät, mutta juhanuksesta lähtien ryhdyttiin noudattamaan oikeusaputoimiston tilaston uutta järjestelmää, joka perustuu korttirekisteriin ja on sihteerin ehdotuksesta järjestetty saksalaiseen malliin, tavalla mikä tuonnempana näkyi. Näin ollen annetaan seuraavassa koko vuodelta ainoastaan summittaistietoja neuvonetsijäin lukumäärästä, jota vastoin seikkaperäiset tiedot ulottuvat kesäkuun 27 p:stä vuoden loppuun, ja on nämä viimeksi mainitut myös pantu oikeusaputoimiston vuosikertomukseen.

Käyntien luku:

Tammikuu	128	Elokuu	41
Helmikuu	65	Syyskuu	42
Maaliskuu	94	Lokakuu	14
Huhtikuu	54	Marraskuu	38
Toukokuu	125	Joulukuu	38
Kesäkuu (21 p. asti)	21	Yhteensä	679
Heinäkuu	19		

Heinäkuulla hoiti sihteerin tehtäviä viransijainen, joka ei ollut täysin perehtynyt neuvonetsijäin käynneistä tehtävän tilaston laatimistapaan. Lokakuussa teki sihteeri lyhyen sosiaalisen opintomatkan Tukholmaan. Nämä seikat ovat vaikuttaneet mainittujen kuukausien numerotietoihin.

Niinkuin tästä näkyy, oikeusavun uusi järkiperäinen järjestäminen on johtanut siihen, että sihteerin luona käyneiden neuvonetsijäin luku on tuntuvasti vähentynyt. Jo siitä seikasta, että on tilaisuutta päivittäin määräaikona varmasti ja ilman sanottavaa ajanhukkaa saada oikeusapua, johtuu että vakinaisia oikeusavustajia käydään puhuttelemassa yleisemmin kuin sihteerinä ja niinä kahtena iltana, jolloin yhteinen vastaanotto pidetään, toistelevat eräät neuvonetsijät aikaisemmissa vastaanottotilaisuuksissa esittämiensä asioita.

Seuraava, vuoden jälkipuoliskolla vallinnutta liikettä valaiseva seikkaperäinen luettelo niinikään osottaa, että sihteerin neuvoja pyytäneet pääasiallisesti ovat miespuolisia työntekijöitä ja että asiat miltei yksinomaan koskevat työ- tai tariffisopimuksia ja niistä johtuvia riitakysymyksiä.

Asioita oli kaikkiaan 99 ja niistä käsiteltiin loppuun 92. Suullisella toimituksella käsiteltiin näistä 42 asiaa ja kirjallisella toimituksella 50 asiaa sekä 7 jätettiin ratkaisematta.

Kirjallisten toimitusten luku oli 48.

Säädyn ja ammatin mukaan jakautuivat neuvonetsijät seuraavasti:

Työnantajia	4
Työntekijöitä:	
miespuolisia	84
naispuolisia	5
Palkollisia:	
miespuolisia	—
naispuolisia	1
Käsityöläisiä:	
miespuolisia	1
naispuolisia	3
Naimisissa olevia naisia ja leskiä	5
Yhteensä	103

Laatunsa puolesta voidaan vuonna 1911 käsitellyt asiat ryhmittä seuraavasti:

Velvoiteoikeus:	
vuokra-asioita	3
työ- ja tariffisopimuksia	71
muuta saamisoikeuksia	2
Esineoikeus	5
Perheoikeus	3
Perintöoikeus	3
Elinkeino-oikeus (paitsi työoikeutta)	—
Kauppaoikeus	—
Yleiset maksut	2
Tapaturmavakuutus	3
Apukassat	1
Erinäiset tiedustelut ja valitukset	4
Vähäpätöiset rikosasiat	2
Yhteensä	99